

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
TARĖJŲ
ĮSTATYMAS**

2019 m. d. Nr.
Vilnius

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato tarėjams taikomus reikalavimus, Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo sudarymą, tarėjų įvadinio mokymo reikalavimus, skyrimo ir dalyvavimo nagrinėjant bylas teismuose tvarką, veiklos garantijas, atsakomybę, išbraukimą iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

Tarėjas – šio įstatymo reikalavimus atitinkantis visuomenės atstovas, kuris šio įstatymo nustatytais atvejais gali būti skiriamas kartu su teisėjais nagrinėti bylas teismuose ir priimti teismo sprendimus. Byloms nagrinėti asmenys parenkami iš šio įstatymo nustatyta tvarka sudaromo Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo.

**II SKYRIUS
REIKALAVIMAI TARĖJAMS, LIETUVOS RESPUBLIKOS TARĖJŲ SĄRAŠO
SUDARYMAS, TARĖJŲ ĮVADINIS MOKYMAS**

3 straipsnis. Reikalavimai tarėjams

1. Tarėju gali būti skiriamas pilnametis nepriekaištingos reputacijos Lietuvos Respublikos pilietis, veiksnus šioje srityje, įgijęs aukštąjį universitetinį išsilavinimą – magistro kvalifikacinį laipsnį, mokantis lietuvių kalbą ir deklaravęs gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

2. Asmuo negali būti laikomas nepriekaištingos reputacijos ir skiriamas tarėju, jei jis atitinka bent vieną požymį, nurodytą Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 52 straipsnio 1–3 punktuose.

3. Tarėju negali būti skiriamas valstybės politikas, valstybės pareigūnas, statutinis valstybės tarnautojas, teisėjas, prokuroras, advokatas (advokato padėjėjas), notaras (asesorius), antstolis (antstolio padėjėjas), teismo, prokuratūros ar ikiteisminio tyrimo įstaigos, Nacionalinės teismų administracijos valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, karys.

4 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašas

1. Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašą Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka sudaro ir tvarko Nacionalinė teismų administracija.

2. Lietuvos Respublikos tarėjų sąraše turi būti nurodyta: tarėjo vardas, pavardė, deklaruota gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikoje, kontaktiniai duomenys.

5 straipsnis. Asmenų, kurie pretenduoja būti tarėjais, įrašymas į Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašą ir atitikties nustatytiems reikalavimams pakartotinis vertinimas

1. Asmuo, kuris pretenduoja būti tarėju, pateikia Nacionalinei teismų administracijai Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos formos deklaraciją, kuria patvirtina, kad jis atitinka šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

2. Nacionalinė teismų administracija, remdamasi deklaracijoje nurodytais duomenimis, patikrina, ar asmuo atitinka šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Siekdama įvertinti deklaracijoje nurodytų duomenų tikrumą, Nacionalinė teismų administracija turi teisę prašyti šio asmens pateikti papildomų duomenų, taip pat gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių ar kitų asmenų.

3. Nustačiusi, kad pateikta deklaracija ir kiti dokumentai patvirtina, kad asmuo, kuris pretenduoja būti tarėju, atitinka šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytus reikalavimus, Nacionalinė teismų administracija kreipiasi į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybą dėl Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nurodytos informacijos pateikimo.

4. Asmens tinkamumas būti tarėju vertinamas Asmenų, kurie pretenduoja būti tarėjais, atrankos komisijoje (toliau – Atrankos komisija). Atrankos komisijos nuostatus ir sudėtį tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Atrankos komisijos narių darbas Atrankos komisijoje apmokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatymo nustatyta tvarka. Atrankos komisijos posėdyje išnagrinėjami asmens, kuris pretenduoja būti tarėju, dokumentai ir su šiuo asmeniu vyksta pokalbis žodžiu. Atrankos komisija teikia išvadą Nacionalinei teismų administracijai dėl asmens tinkamumo būti tarėju. Su šia išvada supažindinamas ir asmuo, kuris pretenduoja būti tarėju.

5. Įvertinusi Atrankos komisijos išvadą, Nacionalinė teismų administracija priima sprendimą dėl asmens įrašymo į Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašą.

6. Nacionalinės teismų administracijos sprendimas neįrašyti asmens į Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašą gali būti skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

7. Pasikeitus šio straipsnio 1 dalyje nurodytoje deklaracijoje pateiktiems duomenims, tarėjas nedelsdamas, tačiau ne vėliau kaip per 5 dienas nuo tam tikrų faktinių aplinkybių paaiškėjimo dienos raštu informuoja Nacionalinę teismų administraciją apie pasikeitusius duomenis. Nacionalinė teismų administracija ne rečiau kaip vieną kartą per kalendorinius metus, taip pat gavusi informacijos, keliančios pagrįstų abejonių dėl tarėjo atitikties šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, patikrina, ar tarėjas atitinka šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Šiuo tikslu Nacionalinė teismų administracija turi teisę prašyti tarėjo pateikti papildomų duomenų, taip pat gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių ar kitų asmenų.

6 straipsnis. Tarėjų įvadinis mokymas

1. Tarėjams skiriamas įvadinis mokymas teismo procese būtinoms žinioms suformuoti.
2. Įvadinis mokymas neskiriamas tarėjams, įgijusiems aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą.
3. Tarėjų įvadinio mokymo programą ir tvarką, suderinusi su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, tvirtina Teisėjų taryba.
4. Tarėjų įvadinį mokymą organizuoja Nacionalinė teismų administracija iš valstybės biudžeto lėšų.

III SKYRIUS TARĖJŲ SKYRIMAS NAGRINĖTI BYLAS TEISMUOSE

7 straipsnis. Bylos teismuose, kurias nagrinėti skiriami tarėjai

1. Tarėjai skiriami kartu su teisėjais nagrinėti žodinio proceso tvarka pirmosios instancijos teismuose nagrinėjamas bylas, nurodytas proceso įstatymuose.
2. Tarėjai neskiriami nagrinėti bylų teismuose, kai:
 - 1) šiose bylose faktiniai duomenys, sudarantys valstybės paslaptį, naudojami kaip įrodymai, išskyrus atvejus, kai jie išslaptinti įstatymų nustatyta tvarka;
 - 2) dėl objektyvių priežasčių neįmanoma paskirti tarėjų nagrinėti konkrečią bylą.

8 straipsnis. Tarėjų skyrimo nagrinėti bylas teismuose tvarka

1. Nagrinėti bylas teismuose tarėjai skiriami atsitiktinės atrankos būdu Teismų įstatymo 36 straipsnio 10 dalyje nustatyta tvarka.
2. Tarėjų įtraukimo į bylą nagrinėjančio teismo sudėtį tvarką nustato proceso įstatymai.
3. Per vienus kalendorinius metus tas pats tarėjas gali būti skiriamas nagrinėti ne daugiau kaip dvi bylas teismuose.
4. Skiriant tarėją nagrinėti bylą teisme, paprastai atsižvelgiama į tai, kad tarėjo deklaruota gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikoje būtų bylą nagrinėjančio teismo veiklos teritorijoje, išskyrus atvejus, kai tokių tarėjų nėra ar jie negali būti skiriami nagrinėti konkrečią bylą dėl šiamo ar kituose įstatymuose nurodytų priežasčių.
5. Tarėjas gali iš anksto raštu informuoti Nacionalinę teismų administraciją, kad jo nurodytu laikotarpiu jis nepageidauja būti skiriamas nagrinėti bylų teismuose. Toks pranešimas turi būti pateikiamas Nacionalinei teismų administracijai ne vėliau kaip likus 5 dienoms iki nurodyto laikotarpio pradžios. Tokiu atveju nurodytu laikotarpiu tarėjas neskiriamas nagrinėti bylų teismuose.

IV SKYRIUS TARĖJŲ DALYVAVIMAS NAGRINĖJANT BYLAS TEISMUOSE

9 straipsnis. Tarėjų dalyvavimas nagrinėjant bylas teismuose

1. Tarėjas, paskirtas nagrinėti bylą teisme, privalo šioje byloje atlikti tarėjo pareigas, išskyrus proceso įstatymuose nustatytus atvejus, kai laikoma, kad tarėjo pareigos neatliekamos esant svarbių priežasčių.
2. Tarėjų dalyvavimo nagrinėjant bylas teismuose ir priimant teismo sprendimus tvarką nustato proceso įstatymai.

10 straipsnis. Draudimas atskleisti ar naudoti informaciją

1. Tarėjas negali atskleisti tretiesiems asmenims šios bylos nagrinėjimo teisme metu sužinotos informacijos:
 - 1) kurios atskleidimas gali pažeisti žmogaus asmeninio ar šeiminio gyvenimo slaptumą;
 - 2) kuri laikoma tarnybos, profesinė, komercinė ar kita įstatymų saugoma paslaptimi.
2. Tarėjas bylos nagrinėjimo teisme metu sužinotos informacijos taip pat negali naudoti savo asmeniniams, profesiniams, komerciniams ar kitiems su bylos nagrinėjimu teisme nesusijusiems tikslams.

V SKYRIUS TARĖJŲ VEIKLOS GARANTIJOS

11 straipsnis. Draudimas daryti poveikį tarėjui

Draudžiama daryti neteisėtą poveikį tarėjui, siekiant turėti įtakos bylos eigai ar baigčiai.

12 straipsnis. Tarėjams mokamos kompensacijos ir atlyginamos išlaidos

1. Tarėjams mokama apylinkės teismo teisėjo pareiginės algos dydžio kompensacija, apskaičiuojama proporcingai pagal žodinio proceso tvarka vykstančiuose teismo posėdžiuose ir pasitarimuose, skirtuose teismo sprendimui priimti, sugaištą darbo dienų skaičių. Tarėjams taip pat mokama minėto dydžio kompensacija už vieną darbo dieną, kurią tarėjas gali skirti susipažinti su teisme nagrinėjamos bylos medžiaga. Kompensacijų tarėjams mokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.
2. Tarėjams atlyginamos jų turėtos važiavimo į teismą ir gyvenamosios patalpos nuomos išlaidos. Šių išlaidų didžiausius dydžius ir jų mokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

3. Šiame straipsnyje nurodytas kompensacijas moka ir išlaidas atlygina Nacionalinė teismų administracija iš valstybės biudžeto lėšų.

13 straipsnis. Tarėjų socialinės garantijos

1. Tarėjo pareigų atlikimo laikotarpiu tarėjui išsaugoma darbo vieta, garantuojamos einamos pareigos.

2. Laikas, kurį tarėjas atlieka tarėjo pareigas, įskaitomas į darbo stažą, tarnybos stažą, taip pat į darbo metams, už kuriuos suteikiamos kasmetinės atostogos, tenkančių darbo dienų skaičių.

14 straipsnis. Tarėjams, tarėjų šeimos nariams ir jų turtui taikomos garantijos

1. Tarėjams, tarėjų šeimos nariams ir jų turtui taikomos apsaugos priemonės, nustatytos Teismų įstatymo 49 straipsnyje.

2. Jei dėl tarėjo pareigų ėjimo tarėjas tyčia nužudomas ar jam tyčia sutrikdoma sveikata, taikomos Teismų įstatymo 101 straipsnio 4–6 dalyse nustatytos garantijos. Teismų įstatymo 101 straipsnio 4 dalyje nurodyta išmoka ir šio straipsnio 6 dalyje nurodytos kompensacijos apskaičiuojamos pagal apylinkės teismo teisėjo pareiginės algos dydį.

VI SKYRIUS

ASMENU, KURIE PRETENDUOJA BŪTI TARĖJ AIS, IR TARĖJŲ ATSAKOMYBĖ, TARĖJŲ IŠBRAUKIMAS IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS TARĖJŲ SĄRAŠO

15 straipsnis. Tarėjo veiksmais padarytos žalos atlyginimas

1. Tarėjas neatsako už turtinę ir neturtinę žalą, atsiradusią proceso šaliai dėl to, kad byloje priimtas neteisėtas ar nepagrįstas sprendimas. Šią žalą atlygina valstybė. Dėl tarėjo tyčinių veiksmų atliekant tarėjo pareigas atsiradusią ir asmeniui valstybės atlygintą turtinę ir neturtinę žalą valstybė regreso tvarka išieško iš tarėjo.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta žala atlyginama ir regreso tvarka išieškoma, taikant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.272 straipsnyje nustatytas taisykles.

16 straipsnis. Asmens, kuris pretenduoja būti tarėju, ir tarėjo administracinė atsakomybė, tarėjo baudžiamoji atsakomybė

1. Asmuo, kuris pretenduoja būti tarėju, ir tarėjas gali būti traukiamas administracinę atsakomybėn už šiame įstatyme ir proceso įstatymuose nustatytų pareigų neatlikimą ar netinkamą atlikimą.

2. Tarėjas gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už nusikalstamas veikas, padarytas atliekant tarėjo pareigas.

17 straipsnis. Tarėjo išbraukimas iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo

1. Sprendimą išbraukti tarėją iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo priima Nacionalinė teismų administracija.

2. Tarėjas išbraukiamas iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo šiais atvejais:

1) kai tarėjas miršta;

2) paties tarėjo prašymu;

3) kai tarėjas nebeatitinka šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytų reikalavimų;

4) kai bylą nagrinėjantis teismas informuoja Nacionalinę teismų administraciją, kad šioje byloje tarėjas akivaizdžiai netinkamai atliko savo pareigas ir dėl to buvo pakeista bylą nagrinėjančio teismo sudėtis.

3. Nacionalinės teismų administracijos sprendimas išbraukti tarėją iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo gali būti skundžiamas teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

4. Išbraukus tarėją iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo, šis asmuo negali būti skiriamas nagrinėti bylų teismuose.

5. Išbraukus tarėją iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo šio straipsnio 2 dalies 4 punkte nurodytu pagrindu, šis asmuo gali vėl pretenduoti būti tarėju ne anksčiau kaip po 5 metų nuo Nacionalinės teismų administracijos sprendimo išbraukti tarėją iš Lietuvos Respublikos tarėjų sąrašo priėmimo dienos.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

1. Šio įstatymo II skyrius įsigalioja 2021 m. sausio 1 d.
2. Šis įstatymas, išskyrus II skyrių, įsigalioja 2021 m. liepos 1 d.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, jos įgaliota institucija ir Teisėjų taryba iki 2020 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.
4. Šis įstatymas taikomas byloms, kurios gaunamos ar iškeliamos teisme ne anksčiau kaip 2021 m. liepos 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia Seimo nariai:

Juozas Bernatoniš
Gediminas Kirkilas
Irena Šiaulienė
Agnė Širinskienė